

Ontwikkeling
Maatschappelijke Ontwikkeling

Stadskantoor
Lübeckplein 2
Postbus 10007
8000 GA Zwolle
Telefoon (038) 498 41 16
Fax (038) 498 32 71
JW.Dollekamp@zwolle.nl

www.zwolle.nl

De toekomst van Zwolle

Samen werken aan verbeteringen voor de jeugd

Inhoud

1	Aanleiding: waarom jeugdbeleid?	3
1.1	Een positieve ontwikkeling voor de Zwolse jeugd	4
1.2	Ruimte voor het maatschappelijk veld	4
1.3	Rollen gemeente en partners	4
1.4	Vervolg	5
2	Uitdagingen voor Zwolle: waar gaan we voor?	6
2.1	Verbinden van beleid voor verbeteringen jeugd	6
2.1.1	Een geslaagde schoolloopbaan	7
2.1.2	Weerbare kinderen, jongeren en ouders	9
2.1.3	Een stimulerende leefomgeving	11
2.1.4	Sluitende ondersteuning voor als het nodig is	12
2.2	Hoe gaan we de uitdagingen aanpakken?	14
2.2.1	Opvoeden versterken	15
2.2.2	Uitgangspunten jeugdbeleid	15

Bijlagen

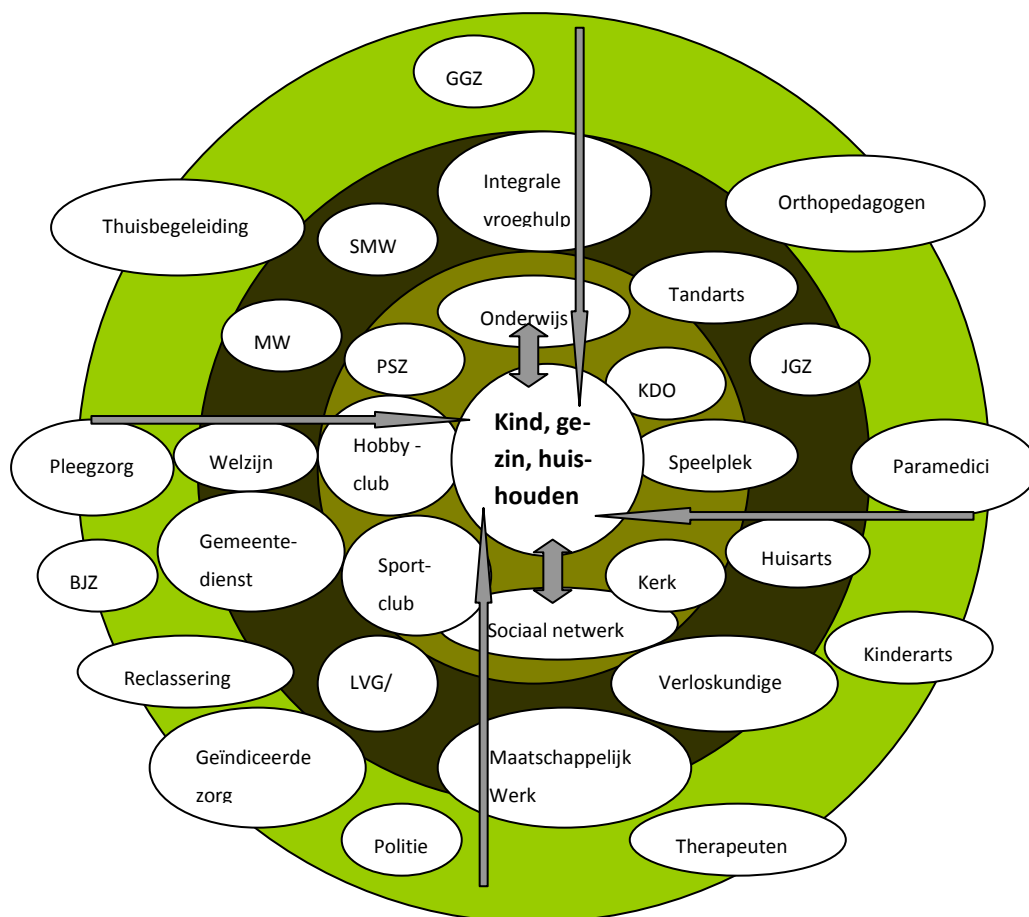
A. Kanskaart jeugd

B. Lijst met afkortingen

C. Bijlagenboek: nota jeugd - achtergronden

1 Aanleiding: waarom jeugdbeleid?

Zwolle is een 'jonge stad'. Kinderen en jongeren van 0-27 jaar vormen samen ongeveer een derde van de totale bevolking van Zwolle. Daarmee wonen er relatief veel kinderen en jongeren in Zwolle. Naar verwachting komt daar de komende jaren geen verandering in: het aantal kinderen en jongeren blijft stijgen. Met verreweg de meeste kinderen en jongeren in de stad gaat het gelukkig goed. Ze dragen ook bij aan een vitale stad door talentontwikkeling en maatschappelijke inzet. En dat willen we graag zo houden. Belangrijk hiervoor is dat kinderen kunnen opgroeien in een vitale buurt en een stabiele sociale omgeving. Voor veel kinderen en jongeren is ook niet meer nodig om goed op te kunnen groeien, talenten te kunnen ontwikkelen en mee te doen in de stad. Andere kinderen, jongeren en/of ouders/verzorgers hebben soms een 'hulplijn' nodig. Ze hebben tijdelijk lichte ondersteuning nodig waarbij het belangrijk is dat een kind zoveel mogelijk hulp geboden krijgt in de eigen omgeving. Dit is belangrijk omdat kinderen en jongeren in verreweg de meeste gevallen niet hulpbehoevend blijven en zich met enige hulp weer zelf positief verder kunnen ontwikkelen. Een nog kleiner deel van de jeugd en/of ouder/verzorgers maakt kortere of langere tijd gebruik van gespecialiseerd hulpaanbod. In alle gevallen richten we ons steeds op het kind of de jeugdige in zijn of haar sociale omgeving: gezin, school en vrije tijd.

Figuur 1 – Kind in de sociale omgeving

1.1 Een positieve ontwikkeling voor de Zwolse jeugd

De gezamenlijke ambitie van maatschappelijke partners en gemeente is dat de jeugd zich fysiek, cognitief en sociaal-emotioneel positief kan ontwikkelen en dat zij nu en in de toekomst kan participeren in de maatschappij (zie *Kanskaart jeugd*, 7 november 2011). Gezonde, goed opgeleide jongeren met sterke sociale vaardigheden zijn belangrijk voor de Zwolse samenleving. Door het jeugdbeleid willen we het zelforganiserend vermogen van de samenleving benutten en versterken waarbij samenhang, ondersteuning van kinderen en jongeren in hun directe leefomgeving, eigen kracht en verantwoordelijkheid centraal staan. Kortom: de jeugd doet mee!

1.2 Ruimte voor het maatschappelijk veld

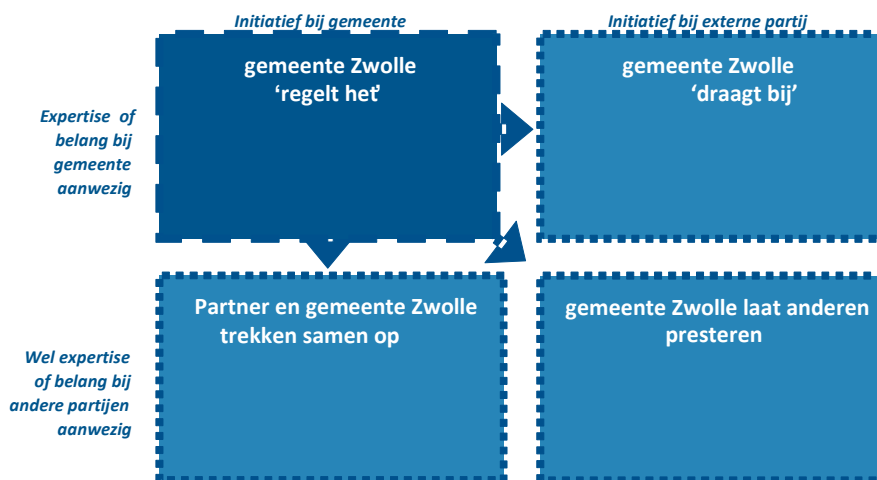
De Kanskaart geef niet alleen de inhoudelijke ambitie voor ons jeugdbeleid aan, maar ook de manier waarop we in Zwolle aan concrete verbeteringen voor de jeugd willen werken. Wij willen samen met de jeugd en met partners in de stad verbeteringen voor de Zwolse jeugd realiseren. Samenwerking is gewenst en noodzakelijk want de opgaven zijn vaak groter en breder dan de reikwijdte van de gemeente en afzonderlijke partners en vereist kennis en ervaring van alle betrokken partijen. Om in te kunnen spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen voor de jeugd is het bijna onmogelijk om voor een termijn van vier jaar beleidskaders en een uitvoeringsplan vast te stellen. We willen dan ook ruimte bieden aan jongeren, ouders/verzorgers en partners om direct in te spelen op kansen, knelpunten en ontwikkelingen voor de jeugd. Dus: opgavengericht werken, ook in het jeugdbeleid. Periodiek stellen we daarom met jongeren, ouders/verzorgers en maatschappelijke partners vast waar zich welke kansen, vraagstukken en knelpunten op het gebied van ontwikkeling van de jeugd (gaan) voordoen.

1.3 Rollen gemeente en partners

Wij willen samen met partners werken aan een positieve ontwikkeling van de jeugd. Dit vraagt om creativiteit en innovatie. Dit kan als we werken met een open agenda, maatschappelijke doelen centraal stellen en ruimte geven aan de uitvoering, binnen de kaders van de kanskaart jeugd. We willen daarom op een dynamische manier en situationeel onze rol invullen. Soms zullen we zelf initiatief nemen om een signaal op te pakken, soms werken we samen met één of meer partners aan verbeteringen voor de jeugd en soms heeft de gemeente geen direct aandeel. In figuur 2 staan vier wijzen waarop deze rol ingevuld kan worden:

1. Gemeente regelt het en voert het uit. Voorbeeld: aanleg en onderhoud van speelplekken.
2. Gemeente draagt bij. Voorbeeld: beschikbaar stellen jongerenbudgetten.
3. Partner en gemeente trekken samen op. Voorbeeld: doorontwikkeling Centrum voor jeugd en gezin.
4. Gemeente laat anderen presteren. Voorbeeld: invoering passend onderwijs.

Hoewel de focus ligt op de rol van de gemeente, is hiermee ook aangeduid welke rollen partners in het jeugdbeleid spelen.

Figuur 2 De gemeente rol is dynamisch en vraagt om een situationele benadering

Naast een kaderstellende rol heeft de gemeente ook een monitor- of controlerende rol. Wij willen maatschappelijke resultaten behalen die er voor de jeugd in Zwolle toe doen. Daarom maken we resultaatgerichte afspraken met maatschappelijke partners die een bijdrage leveren aan de fysieke, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen en jeugd in Zwolle. We meten het maatschappelijk effect met behulp van een beperkt aantal indicatoren die we verwerken in de verschillende programma's van de begroting en in de prestatieafspraken met gesubsidieerde partners.

Naast kwantitatieve gegevens maken we daarnaast gebruik van de inbreng van jongeren zelf. De Jongerenraad levert die inbreng soms zelf, maar helpt ons vooral die inbreng te bewaken. Ze doet dit door ons en onze maatschappelijke partners te adviseren over de manier waarop we jongeren bij concrete verbeterpunten kunnen laten participeren. Hierover worden per onderwerp afspraken gemaakt. Die onderwerpen kunnen voortvloeien uit signalen van partners én uit signalen die de Jongerenraad zelf uit de stad krijgt.

1.4 Vervolg

In deze nota laten we zien hoe de Kanskaart jeugd bestaand beleid in verschillende beleidsprogramma's verbindt om verbeteringen voor de jeugd te realiseren. In hoofdstuk 2 *Uitdagingen voor Zwolle* beschrijven we de maatschappelijke opgaven die partners en gemeente zien voor de komende jaren én uitgangspunten en werkwijze die we willen hanteren bij de aanpak daarvan. Daar willen we ons in ons jeugdbeleid op richten.

In het bijlagenboek bij deze nota wordt deze keuze onderbouwd. Enerzijds door een beknopte analyse van de lokale ontwikkelingen ten aanzien van de cognitieve, psychosociale en fysieke ontwikkeling van de jeugd in Zwolle en anderzijds door een beschrijving van belangrijke nieuwe taken waarmee partners en gemeente de komende jaren te maken krijgen, met name door ontwikkelingen in het rijksbeleid.

2 Uitdagingen voor Zwolle: waar gaan we voor?

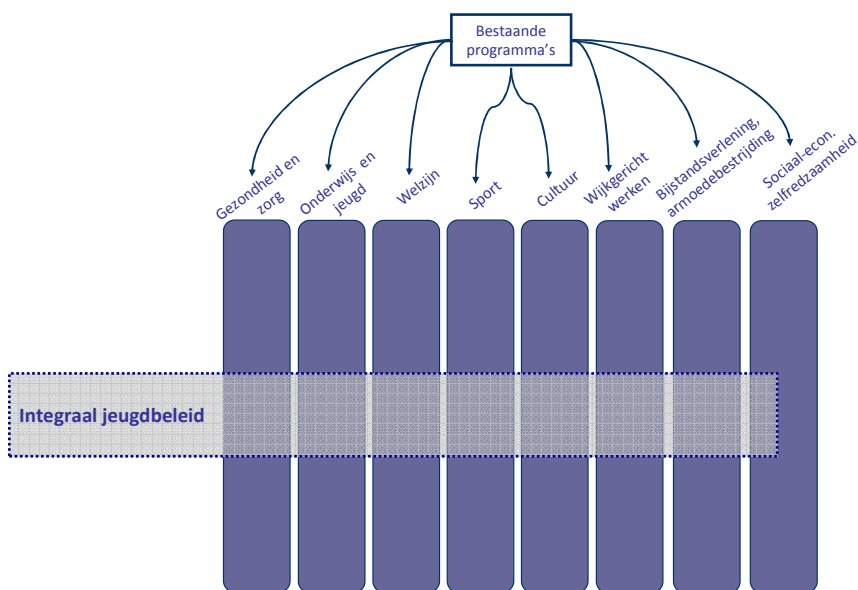
Met de jeugd in Zwolle gaat het over het algemeen goed. Dat beeld rijst op uit een analyse van ontwikkelingen rondom de Zwolse jeugd en uit besprekingen met partners in het jeugdbeleid. Dat willen we ook de komende jaren graag zo houden, ook als de komende jaren grote veranderingen als de transitie jeugdzorg en de invoering van passend onderwijs hun beslag krijgen. Voor de komende jaren zien we 4 brede opgaven waarop we verbeteringen voor de jeugd (cognitief, psychosociaal en fysiek) willen realiseren:

1. Een geslaagde schoolloopbaan
2. Weerbare kinderen, jongeren en ouders
3. Een stimulerende leefomgeving
4. Een sluitende ondersteuning voor als het nodig is

In dit hoofdstuk beschrijven we de opgaven, onze ambities én de rol van gemeente en partners bij het aanpakken van knelpunten en het benutten van kansen voor kinderen en jeugdigen in Zwolle. Voor de onderbouwing verwijzen we u graag naar het bijlagenboek bij deze nota. Daarin schetsen we hoe we er in Zwolle nu voorstaan en welke belangrijke ontwikkelingen van invloed zijn op het toekomstig jeugdbeleid.

2.1 Verbinden van beleid voor verbeteringen jeugd

Jeugd is onderdeel van verschillende gemeentelijke beleidsprogramma's. In figuur 2 is weergegeven hoe het integraal jeugdbeleid de verschillende programma's verbindt. Het jeugdbeleid benoemt geen nieuwe doelen, maar verbindt bij verbetervragen doelen van bestaande programma's en zoekt gericht afstemming tussen de programma's en

Figuur 3 Bestaande programmalijnen vormen samen de beleidskaders voor de jeugd.

organisaties. Door zo opgavengericht te werken, kunnen gekozen ambities zo snel mogelijk worden gerealiseerd en kunnen knelpunten zo snel mogelijk worden aangepakt. Uitvoerende maatschappelijke partners in de frontlinie krijgen ruimte en verantwoordelijkheid om rondom een vraagstuk te zoeken naar de beste oplossing.

In de programmabegroting is het jeugdbeleid niet als apart begrotingsprogramma gedefinieerd. Er is daarom ook geen apart budget jeugdbeleid. Budget voor jeugd is altijd terug te voeren naar bestaande programma's in de programmabegroting. Dit maakt dat activiteiten voor de jeugd altijd ook terug te voeren zijn naar doelstellingen en ambities van bestaande beleidsprogramma's. Doelstellingen en beleidsprogramma's die zich soms ook richten op meerdere doelgroepen en niet alleen op jeugd. Dit geldt bijvoorbeeld voor bibliotheekwerk en podiumkunsten (ook volwassenen) of maatschappelijk werk (alle gezinnen/huishoudens). Het doel is om budget zo in te zetten dat daarmee meer effect en resultaat behaald wordt voor de jeugd in Zwolle.

2.1.1 Een geslaagde schoolloopbaan

Om als kind of jongere goed te kunnen leren denken, rekenen en taalvaardig te worden, is het belangrijk dat onderwijs voor kinderen en jongeren bereikbaar is. Dit betekent dat ieder kind van kinderopvang/peuterspeelzaal naar de basisschool, middelbare school en studie een passend aanbod krijgt. Ieder kind kan zich daardoor lerend ontwikkelen: spelonderwijs (0-4 jaar), leerplichtig (4-18 jaar), zich kwalificerend voor maatschappij en arbeidsmarkt (18 – 27 jaar). Daarbij dragen onderwijs en voor- of naschoolse voorzieningen in belangrijke mate bij aan het ontwikkelen van talenten en sociale vaardigheden waardoor kinderen en jongeren kunnen meedoen in de maatschappij. De rol en betrokkenheid van ouders bij het realiseren van een geslaagde schoolloopbaan staat steeds voorop, ook in de ondersteuning die vanuit het netwerk CJG wordt geboden bij opvoeden en opgroeien. We willen investeren op een aantal speerpunten waardoor in 2015 meer kinderen een geslaagde schoolloopbaan hebben.

Speerpunten

1. Meer kinderen in Zwolle starten en beëindigen succesvol hun schoolloopbaan.

We onderscheiden bij dit speerpunt 4 aandachtspunten:

- Achterstand bij start in primair onderwijs, met name taalachterstand, terugdringen. We willen het aantal kinderen dat met een (taal)achterstand aan de schoolperiode begint zoveel mogelijk terugdringen. Voor alle doelgroepkinderen stellen we daarom aanvullende voorzieningen beschikbaar via peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties.
- Absoluut verzuim terugdringen. Om te voorkomen dat kinderen uitvallen, zet de gemeente Zwolle samen met het onderwijs en maatschappelijke partners in op een betere doorgaande leer- en ontwikkellijn en het behalen van een startkwalificatie. We zetten samen met het onderwijs met name in op het terugdringen van het absoluut verzuim.
- Voorkomen meer thuiszitters als gevolg van invoering passend onderwijs. Voor passend onderwijs heeft het onderwijs de regie. Het doel is ieder kind zo goed mogelijk onderwijs te bieden, zodat het talenten kan ontwikkelen op een manier die past bij zijn of haar capaciteiten. Ook kinderen met een handicap of afwijkend gedrag. Het liefst op

een gewone school met extra ondersteuning en als het echt nodig is in het speciaal onderwijs. Hiervoor moeten de komende jaren nieuwe arrangementen worden bedacht. Juist tijdens de invoering van passend onderwijs bestaat daarom het risico op een toename van het aantal thuiszitters. Als gemeente willen eraan bijdragen om een toename van het aantal thuiszitters te voorkomen en juist een afname te bewerkstelligen. Wij zien onze rol vooral in het ondersteunen van scholen in het totale ondersteuningsarrangement om kinderen op te vangen uit het speciaal onderwijs en de ondersteuningsstructuren op en om school te verbeteren.

- Zwolle heeft een relatief lage jeugdwerkloosheid van onder 3%. We willen dit ook laag houden. Aangezien voortijdig schoolverlaten, vooral in het Mbo, vaak oorzaak voor jeugdwerkloosheid is, zetten we er de komende jaren met name op in de uitval in het Mbo terug te dringen. Voor jongeren van 16-27 jaar blijven we maximaal inzetten op het behalen van een startkwalificatie en vervolgens indien nodig ondersteuning naar werk. Daarnaast werken we samen met maatschappelijke instellingen en bedrijven om op de arbeidsmarkt kwetsbare jongeren een werkplek te bieden. De gezamenlijke ambitie is om mee te doen naar vermogen.

2. Meer studerende jongeren wonen en verblijven in Zwolle

Zwolle heeft een goed aanbod in Mbo en Hbo opleidingen. Dit zorgt elk jaar voor een toestroom van jongeren naar Zwolle. Deze jongeren ontwikkelen hun talenten door de beste studies te volgen, prettig te verblijven in de stad en zich ook inzetten voor de stad en de Zwolse samenleving. Het leren vindt plaats in verbinding met het beroepsveld en het kennisveld. Samen met de onderwijsinstellingen heeft de gemeente Zwolle de intentie uitgesproken om Zwolle als studentenstad en studiestad te versterken. We werken daartoe samen met partners aan drie pijlers: een levendige stad, huisvesting voor de portemonnee van studenten en starters en groei van creativiteit, innovatie en ondernemerschap. Dit moet ertoe leiden dat studenten meer in de stad gaan verblijven en wonen.

Rol gemeente

Leren door kinderen en jongeren is primair de verantwoordelijkheid van ouders/verzorgers en partners in onderwijs, peuterspeelzaalwerk en kinderopvang. Het onderwijs heeft daarbij, in elk geval voor alle leerplichtige kinderen en jongeren, een belangrijke wettelijke taak. Het initiatief op dit vlak ligt dan ook primair bij anderen. Tegelijk is de gemeente wettelijk verantwoordelijk voor het realiseren van belangrijke randvoorwaarden en het leggen van belangrijke verbindingen: bevorderen dat kinderen qua ontwikkeling een goede start op school kunnen maken (Voor- en vroegschoolse educatie, lees- en taalbevordering), bewaken dat kinderen (kunnen) blijven leren en ontwikkelen in een passende leeromgeving (handhaven leerplicht, onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer), bevorderen dat jongeren een positie de arbeidsmarkt kunnen verwerven en daarom niet zonder startkwalificatie of het hoogst haalbare het onderwijs verlaten (Voortijdig School Verlaten, tegengaan jeugdwerkloosheid) en stimuleren dat jongeren nu en straks een positieve rol spelen in de maatschappij (vrijwillige inzet, maatschappelijke stages). De gemeente draagt hieraan vanuit deze rollen aan bij.

2.1.2 Weerbare kinderen, jongeren en ouders

Kinderen moeten zich allereerst in een sociaal veilige omgeving kunnen ontwikkelen. Dit geldt in het groot ('pedagogische civil society') en in het klein (betekenisvolle volwassenen rondom kinderen en jongeren, primair ouders/verzorgers). Deze basis maakt in belangrijke mate het ontwikkelen van talenten van kinderen mogelijk. Ouders/opvoeders en het netwerk van het gezin/huishouden zijn ook hierbij van groot belang. Ouderbetrokkenheid is de basis om tot realisatie van de speerpunten te komen. Het uitgangspunt is dat ieder kind vanuit sociaal emotionele veiligheid weerbaar kan zijn. Niet als doel op zich maar als middel om uit te groeien tot een volwassene die naar vermogen zelfstandig is en kan meedoen in de maatschappij. We streven ernaar dat in 2015 de weerbaarheid van kinderen, jongeren en ouders ten aanzien van opgroeien en opvoeden is versterkt. Om dit bereiken, richten we ons op de volgende speerpunten.

Speerpunten

1. Meer kinderen in Zwolle zijn in staat voor zichzelf op te komen en zijn daarmee meer weerbaar.

We onderscheiden bij dit speerpunt meerdere aandachtspunten. De aanpak daarvan kan verschillen: per school, per gezin, per wijk.

- Pestgedrag voorkomen. Dit vraagt om een integrale aanpak van leraar, ouders en opvoeders tot de sportleraar. Het is belangrijk om een basisveiligheid te creëren, zowel op school, als in de wijk, als thuis en op de sportvereniging. Daarnaast is pesten in relatie tot de sociale media een belangrijk thema voor de komende tijd. Met de partners willen we de huidige inzet evalueren en bijstellen.
- Loverboy praktijken tegengaan. De loverboy problematiek in de stad is hardnekkig. Aandacht voor risicogroepen en preventieve signalering blijft van belang. Er is een nieuwe aanpak ontwikkeld waarin betrokken partijen niet meer onafhankelijk van elkaar de scholen informeren en werven maar er gezamenlijk wordt gecommuniceerd richting de scholen vanuit de GGD. Deze aanpak willen we verbreden naar andere aandachtspunten teneinde weerbaarheid in de breedte te versterken en een passend ondersteuningsaanbod te realiseren.
- Omgaan met gevolgen echtscheiding. Hoewel het aandeel van kinderen dat betrokken is bij een echtscheiding in Zwolle verschilt van het landelijk beeld, neemt ook hier het aantal echtscheidingen waarbij kinderen betrokken zijn toe. Ook het beroep op hulpverlening als gevolg van echtscheiding groeit. We willen in samenspraak met partners passende ondersteuning realiseren voor ouders en kinderen teneinde negatieve gevolgen op korte en op langere termijn zoveel mogelijk te voorkomen.
- Goed omgaan met geld. Het aantal jongeren in de leeftijdsgroep 18-27 jaar in schulddienstverlening is klein. Desalniettemin vraagt omgaan met geld aandacht. In landelijke onderzoek geeft een derde van de scholieren aan moeite te hebben overzicht over hun geldzaken te houden. En bij multiproblematiek is in veel gevallen óók sprake van een financieel probleem. Kinderen die al jong zelf leren kiezen waar zij hun geld aan uitgeven, blijken minder vaak in de financiële problemen komen. Omgaan met geld nemen we daarom mee in het aanbod van preventieve activiteiten op scholen.

2. Meer kinderen in Zwolle gedragen zich gezond.

Je gezond gedragen en weerbaar zijn, staan vaak niet los van elkaar. Toch noemen we ze hier apart. Terwijl bij weerbaarheid het psychosociale en druk vanuit de omgeving voorop staan, is dat bij gezond gedrag het fysiek gebruik van (voedings)middelen door jongeren zelf. We onderscheiden 2 aandachtspunten:

- Verslaving voorkomen. Misbruik van alcohol, drugs, gamen of anderszins staat een gezonde ontwikkeling van jongeren in de weg. Jongeren die verslaafd zijn (geweest) zijn vaak niet in staat om een gezonde sociaal emotionele ontwikkeling door te maken en op een normale manier relaties aan te gaan. Verslaving gaat meestal samen met andere problemen (als oorzaak of als gevolg) en kan daarom die niet geïsoleerd worden aangepakt. Zo is verslaving een grote oorzaak van partnergeweld en is middelengebruik een belangrijke oorzaak van schooluitval. Professionals in de uitvoering kunnen heel goed bepalen waartegen kinderen weerbaar gemaakt moeten worden om negatieve gevolgen voor henzelf of voor anderen te voorkomen en een vicieuze cirkel te doorbreken waarin een jongere met zijn of haar gezin of klas of vriendengroep is terechtgekomen.

Vooraf het alcoholgebruik onder jongeren in Zwolle ligt hoog. We werken daarom aan het vergroten van bewustwording bij jongeren, ouders en professionals over de schadelijke gevolgen van alcoholverslaving. Bij de jongste doelgroep is de trend gekeerd! Overigens geen reden om achterover te leunen. Zorgelijk blijft het gebruik onder de groep 16+. In 2012 worden voorstellen voor nieuw beleid ten aanzien van alcoholmatiging onder de jeugd aan de raad voorgelegd.

- Gezond gewicht bevorderen. Een gezond gewicht is niet alleen van belang voor de fysieke gezondheid van kinderen en jongeren. Meer algemeen is een goede gezondheid (fysiek, maar ook psychosociaal) een belangrijke randvoorwaarde om te kunnen meedoen. We zetten met de aanpak 'Zwolle gezonde stad' daarom in op het bevorderen van gezond gewicht, maar vooral van gezond gedrag. We blijven inzetten op het bevorderen van gezond eten en voldoende bewegen. Sport vervult daarbij een spilfunctie ter bevordering van een gezonde en een actieve leefstijl. Door het verbeteren van de samenhang tussen gezondheidsprojecten, scholen en sportbesturen kan er naar verwachting nog meer bereikt worden. Nieuw beleid wordt voorgesteld in de nota gezondheidsbeleid die in 2012 aan de raad wordt voorgelegd.

3. Kindermishandeling wordt teruggedrongen

Ieder kind dat mishandeld wordt, is er één teveel. We blijven daarom de RAAK-aanpak uitvoeren. De regionale aanpak van kindermishandeling (RAAK) is inmiddels ingebed in het Centrum voor jeugd en gezin. Er wordt nauw samengewerkt met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en het Steunpunt huiselijk geweld. Met de RAAK-aanpak wordt huiselijk geweld aangepakt en opvoed- en opgroei-ondersteuning geven. Met deze aanpak anticiperen we direct in de buurt van gezinnen op mogelijke signalen van opvoedonmacht die kunnen uitmonden in kindermishandeling.

Bij deze speerpunten wil de gemeente investeren in de spil- en schakelfunctie van het Centrum voor jeugd en gezin als instrument om verbeteringen voor de jeugd te realiseren. Conform het advies van het bestuurlijk platform jeugd over preventieve activiteiten op scholen van 6 oktober 2011 willen we 'opgaven gericht' werken aan preventie en daarmee gemoeide geldstromen zoveel mogelijk bundelen.

Rol gemeente

Het bevorderen van de psychosociale en fysieke gezondheid van kinderen en jongeren is een wettelijke taak van de gemeente. De gemeente heeft op grond daarvan het initiatief, maar de deskundigheid op dit gebied vinden we vooral bij onze partners. Naast de jeugdgezondheidszorg, gaat het dan onder meer om schoolmaatschappelijk werk, jeugdwelzijn of kinderopvang/peuterspeelzaalwerk. Met de transitie jeugdzorg, komen daar nieuwe jeugdzorgpartners bij. In de meeste gevallen staat de gemeente daarom samen met partners aan de lat om risico's voor de psychosociale en fysieke ontwikkeling van kinderen en jongeren te voorkomen of verbeteringen daarin te bevorderen.

2.1.3 Een stimulerende leefomgeving

In de buitenschoolse omgeving, ook in verbinding met binnenschoolse activiteiten, zijn de afgelopen jaren steeds meer activiteiten samengebracht, zoals brede scholen, culturele en sportactiviteiten, combinatiefunctionarissen, kinder- en jongerenwerk, peuterspeelzaalwerk. Met de partners zetten we in op versterking van een ontwikkelingsgerichte buitenschoolse omgeving en het verbinden van binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten voor kinderen en jongeren, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen en ontplooiën. In 2015 is er daardoor in alle wijken een stimulerende leefomgeving waardoor kinderen en jongeren zich ook in hun vrije tijd positief kunnen ontwikkelen. We willen de positieve betrokkenheid van betekenisvolle volwassenen bij deze opgave stimuleren ('pedagogisch buurtklimaat'). We doen dit over de volle breedte van het buitenschoolse aanbod. We werken daarbij opgavengericht waarbij de inzet per school en per wijk kan verschillen. Sport, cultuur en welzijn leveren daaraan belangrijke bijdragen. Specifiek zetten we hierbij in op de volgende speerpunten.

Speerpunten

1. Kinderen in armoedesituaties (kunnen) blijven meedoen

We blijven ons inzetten voor kinderen die leven in een armoedesituatie, ook al is de situatie in Zwolle relatief goed ten opzichte van Nederland en in vergelijking met de 100.000+ gemeenten. Armoede is vaak een belangrijke belemmering voor participatie. We vinden het zeer onwenselijk als kinderen niet goed mee kunnen doen door armoede thuis. Het is erg belangrijk dat alle kinderen gelijke kansen krijgen om zich optimaal te ontwikkelen. De afgelopen periode is de samenwerking met partners (b.v. met GGD rondom armoede en gezondheid) versterkt waardoor kinderen armoede beter worden bereikt met maatregelen om hun participatie te ondersteunen. We blijven daarom investeren in dit soort ondersteunende maatregelen.

2. Jeugd- en jongerenwerk: in de verbinding

We willen toewerken naar een nieuwe rol en organisatie van het jeugd- en jongerenwerk. Nog meer dan nu zoeken we jongeren op in hun eigen omgeving. Dit betekent een verschuiving van accommodatie gebonden jongerenwerk naar ambulante jongerenwerk. Ook willen we de verbinding van jongerenwerk met scholen voor voortgezet onderwijs en Mbo versterken, zodat begeleiding en coaching van kinderen en jongeren in de domeinen gezin, school en wijk goed met elkaar verbonden worden.

3. Cultuureducatie in en rond scholen voor primair onderwijs

We zetten in op versterking van de culturele ontwikkeling van alle kinderen in Zwolle. Daarom wil de gemeente – in lijn met het landelijk beleid en in samenspraak met de betrokken schoolbesturen – stevig investeren in cultuureducatie in en rond met name het primair onderwijs. Waar dit nu vaak nog beperkt is tot korte kennismakingsactiviteiten, willen we inzetten op een meer programmatische aanpak in én met het onderwijs. Alle culturele instellingen krijgen nog nadrukkelijker opdracht om hieraan een bijdrage te leveren, aansluitend bij de vraag vanuit het onderwijs. Ook willen we ons blijven inzetten om het vrije tijd aanbod bereikbaar te houden voor jonge talenten.

In de voorgestelde heroriëntatie combineren we de voordelen van een groot bereik via het onderwijs met een stevig inhoudelijk programma. Op termijn levert dit voor zowel kinderen als stad naar onze overtuiging meer op qua culturele ontwikkeling en beleving.

4. Versterken sport en bewegen in wijken

We werken ook aan verdere uitbouw van verbindingen tussen binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten voor sport en beweging. In dit kader werken we aan uitbreiding van het aantal combinatiefuncties (Brede Impuls combinatiefuncties) door deelname aan de nieuwe rijksregeling Buurtsportcoaches, versterking van samenwerking tussen scholen en sportverenigingen, realisatie en instandhouding van goede speelplekken, zoals het nieuwe speelbos in Diezerpoort en specifieke activiteiten ter vergroting van sportparticipatie van kinderen en jongeren in het kader van de 'bewegende leerlijn'.

Rol gemeente

De gemeente subsidieert een groot aantal initiatieven in het buitenschoolse domein. Doel is de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren te ondersteunen. De deskundigheid daarover ligt bij betrokken partners. In samenspraak met hen willen we onze gemeentelijke inzet in dit domein stroomlijnen. Het gaat dan in elk geval om brede school, impuls combinatiefunctionarissen, buitenschoolse activiteiten op het gebied van sport, cultuur en welzijn, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, kinder- en jongerenwerk. We gaan de opdracht voor brede scholen en andere partners daarom meer verbinden aan de vraag. Het aanbod via brede scholen kan daardoor nog meer dan nu per stadsdeel of per wijk verschillen. Door het keurmerk voor brede scholen meer te verbinden met de vraag willen we naast een gericht aanbod van activiteiten, ook een gezamenlijke inzet voor een positief buurtpedagogisch klimaat en het stimuleren van talenten versterken. Daar waar dit van meerwaarde is, zal in de concretisering van de speerpunten een verbinding met het CJG worden gemaakt. De gemeente stelt in samenspraak met het onderwijs de beleidskaders, scholen en partners voeren dit vervolgens uit.

2.1.4 Sluitende ondersteuning voor als het nodig is

We willen een positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren bevorderen. Om dit te ondersteunen werken we zoveel mogelijk preventief en bieden we jeugd en ouders/verzorgers ondersteuning aan. Daarbij staat de betrokkenheid van ouders/opvoeders voorop en maken we waar mogelijk gebruik van het sociale netwerk om kinderen/jongeren en gezinnen heen (eigen kracht). We laten kinderen en jongeren

daarbij ruimte om op te groeien en we nemen de verantwoordelijkheid van ouders/verzorgers om op te voeden niet over, tenzij dit noodzakelijk is om een negatieve ontwikkeling te keren. Als preventieve ondersteuning ontoereikend is, nemen we als overheid onze verantwoordelijkheid en kan meer gedwongen ingrijpen nodig zijn. In de voorbereiding op de nieuwe taken die de gemeente er met de voorgenomen decentralisatie van de jeugdzorg in 2015 bij krijgt, besteden we hieraan nadrukkelijk aandacht. We willen ervoor zorgen dat in 2015 de ondersteuningsstructuur sluitend is: op het moment dat dit nodig is, is voor kinderen, jongeren en hun ouders/verzorgers passende ondersteuning beschikbaar en bereikbaar. Om dit bereiken, richten we ons op de volgende speerpunten.

Speerpunten

1. De problematiek van zwerfjongeren is verminderd.

Het aantal zwerfjongeren en de ernst van hun problemen willen we de komende jaren terugdringen door te werken aan herstel van maatschappelijke binding door huisvesting, opleiding en/of werk, ondersteuning en begeleiding. Eind 2011 is de invulling voor de aanpak van de problematiek zwerfjongeren aan de raad gepresenteerd.

2. Continuïteit jeugdzorg is geborgd, sociale omgeving kinderen en jongeren is versterkt

Met de transitie jeugdzorg worden gemeenten integraal verantwoordelijk voor de ondersteuning van kinderen, jongeren en ouders/verzorgers. In lijn met de uitgangspunten voor het jeugdbeleid willen we die nieuwe taken zo dicht mogelijk bij de omgeving van kinderen en jongeren organiseren. We zetten daarbij primair in op het ondersteunen van de eigen kracht in die sociale omgeving. We versterken daartoe vooral de ondersteuning rondom gezin, onderwijs en het vrije tijd domein en verbinden de inzet in die domeinen. We werken daarbij volgens het uitgangspunt 'één huishouden, één plan'. In dit kader voeren we een aantal experimenten uit, teneinde in 2015 op onze jeugdzorgtaken goed te kunnen uitvoeren. Alleen als er expliciet aanleiding is een kind uit de eigen sociale sociale omgeving te halen, willen we dit doen. We werken nadrukkelijk samen met regiogemeenten, provincie, rijk en uitvoerende partners teneinde continuïteit in de ondersteuning van jeugdigen gedurende de transitie te waarborgen.

3. Het Centrum voor Jeugd en Gezin is klaar voor de transitie jeugdzorg

Opvoeden en opgroeien zijn meestal een kwestie van vallen en opstaan. Voor de een wat vaker en heftiger dan voor de ander. Uitgangspunt is dat ieder kind er mag zijn. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) kan ouders/verzorgers en andere voor kinderen en jongeren betekenisvolle volwassenen (b.v. leerkrachten, sportcoaches, grootouders) ondersteunen bij opvoeden en opgroeien. Hiermee is het CJG een belangrijk instrument bij de transitie jeugdzorg voor de gemeente Zwolle. Conform het advies van het bestuurlijk platform jeugd over passende ondersteuningsnetwerken (6 oktober 2011) ontwikkelt het CJG zich tot een soepel functionerend netwerk waarin partners uit de leefdomeinen thuis, onderwijs en vrije tijd samenwerken. Met een positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren als doel is er een uitstekende wisselwerking tussen preventieve en eerstelijns curatieve ondersteuning.

Ouders/verzorgers, andere volwassenen die met kinderen en jongeren werken, kinderen en jongeren zelf tot 23 jaar en professionals kunnen bij het CJG met al hun vragen over opvoeden en opgroeien. Dit kan digitaal, fysiek en telefonisch. Het CJG kent dan ook verschillende verschijningsvormen. Zo zijn bijvoorbeeld ook het school maatschappelijk werk en jongerenwerk onderdeel van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het CJG krijgt met de komst van jeugdzorgtaken naar de gemeente nog meer dan nu een spil- en schakelfunctie.

4. Er is minder overlast en criminaliteit door jongeren

Zwolle zet succesvol een breed scala aan vroegsignalerings- en preventieactiviteiten in die bijdragen aan het voorkomen van overlast en criminaliteit. Niettemin is er soms sprake van overlast (beleving) door groepen jeugdigen. Daar waar van criminaliteit sprake is wordt zo'n groep door de politie nauwlettend gevolgd.

Waar jongeren problemen veroorzaken en daardoor in de problemen komen, bevorderen we een gezamenlijke aanpak door betrokken partners. Daarbij is het belangrijk dat meldingen van deze problemen op de juiste plek en bij de juiste partners terechtkomen. Via een persoonsgebonden aanpak bij individuele jongeren, wordt in zo'n geval in samenwerking tussen Centrum voor jeugd en gezin, Veiligheidshuis en gemeente een traject op maat ingezet. Het Veiligheidshuis IJsselland versterkt de samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketen.

Als het gaat om overlast van groepen jongeren in de wijk wordt opgavengericht en laagdrempelig samengewerkt tussen Gebied Beheer Teams (o.a. jongerenwerker en wijkagent, met als aanspreekpunt de wijkmanager), de coördinator integrale veiligheid van de gemeente en het CJG. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor het koppelwerk politie/jeugdwerk Travers.

Rol gemeente

De gemeente heeft een aantal wettelijke taken op het gebied van preventieve ondersteuning voor kinderen en jongeren. Het gaat dan vooral om activiteiten gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl, een gezonde omgeving, het verbinden van preventie en zorg en op het bevorderen van gelijke kansen op gezondheid (Wet publieke gezondheid). Jeugdgezondheidszorg is daarom een heel belangrijk onderdeel van het jeugdbeleid, maar ook jeugd maatschappelijk werk, verslavingspreventie en jongerenwerk spelen hierbij een belangrijke rol. Daarnaast heeft de gemeente de wettelijke verplichting om inwoners te ondersteunen bij opvoeden en opgroeien door informatie en advies, signalering, toeleiding naar hulp, licht pedagogische hulp en coördinatie van zorg te waarborgen (Wet maatschappelijke ondersteuning). Straks komt daar de verantwoordelijkheid voor provinciale jeugdzorg, jeugd-GGZ, de ondersteuning van jonge licht verstandelijk gehandicapten en de gesloten jeugdzorg bij, evenals jeugdbescherming en jeugdreclassering (nieuwe Wet op de Jeugdzorg). De laatste twee taken moeten gemeenten wel op bovenlokale schaal organiseren, net als het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.

De gemeente heeft op al deze terreinen een initiërende rol. Tegelijk vinden we ook hier de deskundigheid voor de aanpak vooral bij onze partners. Hoewel de precieze invulling per vraagstuk kan verschillen, trekt de gemeente daarom meestal samen met partners op om verbeteringen voor de jeugd te realiseren.

2.2 Hoe gaan we de uitdagingen aanpakken?

De gemeente Zwolle en maatschappelijke partners bieden samen voorzieningen die de Zwolse jeugd helpen om zich op een positieve manier te ontwikkelen voor wat betreft opleiding en vorming, gezondheid en welbevinden. We richten ons daarbij op alle jeugdigen, maar ook op ouders en anderen die veel met kinderen en jongeren werken (b.v. leerkrachten, jongerenwerkers, trainers bij sportverenigingen). Immers, alle betekenisvolle volwassenen – en dat zijn alle volwassenen waaraan kinderen en jongeren een voorbeeld nemen – hebben naast vrienden en vriendinnen een grote invloed op hun persoonlijke ontwikkeling.

2.2.1 Opvoeden versterken

We willen kinderen en jongeren de ruimte geven om op te groeien en talenten te leren kennen en ontwikkelen. En ouders en opvoeders laten we ruimte om op te voeden en daarbij desgewenst ondersteuning te vragen. Tegelijk willen we door preventie, vroegtijdige signalering en aanpak van bedreigingen van een positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren (b.v. armoede, gezondheidsproblemen, voortijdig schoolverlaten, overbelasting van jonge mantelzorgers, mishandeling) grotere problemen zoveel mogelijk voorkomen.

Juist in een tijd waarbij veel ontwikkelingen en veranderingen op kinderen, jongeren en ouders/verzorgers afkomen, is het een uitdaging om op te groeien en op te voeden. Preventie is er dan ook vooral op gericht om verantwoordelijkheid van ouders en andere opvoeders voor de opvoeding van kinderen te versterken en te ondersteunen. Inzet op versterking van het sociale netwerk en het stimuleren van het ontwikkelen van eigen drijfveren, passies, idealen en levensbeschouwing helpen om kinderen, jongeren en ouders/verzorgers houvast te geven in het leven. We werken daarbij steeds opgavengericht (ondersteuningsbehoefte kinderen, jongeren en ouders/verzorgers centraal) en geven daarbij ruimte aan professionals om maatwerk te leveren.

Als opvoeden en opgroeien niet soepel verloopt en de eigen omgeving onvoldoende steun kan bieden, voorzien professionals kinderen, jongeren, ouders en opvoeders van passende ondersteuning. Dit kunnen lichte interventies zijn, of meer gespecialiseerd hulpaanbod. Soms hebben ouders en kinderen voor korte of langere tijd ondersteuning nodig. We zoeken die ondersteuning dan bij voorkeur in de eigen omgeving van een kind, jongere of gezin. Waar noodzakelijk zorgen we voor professionele hulp.

Vanuit de decentralisaties krijgt de gemeente ook taken vanuit de provinciale jeugdzorg en de Awbz (gespecialiseerd hulpaanbod). Deze rol is nieuw voor de gemeente.

Gemeenten in de regio Zwolle en de provincie Overijssel trekken hiervoor samen op voor zover het de huidige jeugdzorgtaken van de provincie betreft. De decentralisaties bieden ruimte om de taken van het sociaal domein meer gezamenlijk vorm te geven en de samenhang met aanpalende beleidsterreinen wordt hiermee direct zichtbaar. We zullen de ingezette koers waarbij we nadrukkelijk de relatie met het onderwijs en de regionale samenwerking zoeken en versterken, voortzetten.

2.2.2 Uitgangspunten jeugdbeleid

Samenvattend hanteren we de volgende uitgangspunten in de aanpak van maatschappelijke vragen rondom de jeugd:

1. We bewerkstelligen een positieve ontwikkeling van de Zwolse jeugd, met drie focuspunten (sociaal-emotionele, cognitieve en fysieke ontwikkeling).
2. We werken samen met maatschappelijke partners en hanteren als randvoorwaarden:
 - Perspectief van jeugdigen is uitgangspunt. Betrokkenheid van jeugdigen zelf (en ouderbetrokkenheid) is dan ook een kwaliteitseis voor het jeugdbeleid.
 - Eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jongeren en ouders staan centraal: zij weten over het algemeen het beste wat ze nodig hebben om positief te kunnen opgroeien en opvoeden.
 - Inzetten op vroegtijdig signaleren en preventie om problemen te voorkomen.
 - Ruimte voor professionals: zij kunnen het beste inschatten welke interventies nodig zijn.
 - De regierol van de gemeente kan per domein (school, gezin, wijk) en per vraagstuk verschillen. De gemeente laat ruimte voor particuliere initiatieven en initiatieven in het maatschappelijke veld, tenzij dit ten koste zou gaan van een positieve ontwikkeling van de jeugd.
 - Gericht interveniëren (opgavengericht) als het nodig is.

Deze uitgangspunten hanteren we over de volle breedte van het jeugdbeleid, dus ook voor de transitie jeugdzorg. Ook sluiten we hiermee aan bij de ontwikkeling van het brede sociaal domein in Zwolle.

Datum 16 oktober 2012
Titel De toekomst van Zwolle

Bijlage A – Kanskaart jeugd

Bijlage B – Lijst met afkortingen

Awbz	Algemene wet bijzondere ziektekosten
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
BJZ	Bureau Jeugdzorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
Hbo	Hoger beroepsonderwijs
KDO	Kinderdagopvang
LVG	Licht verstandelijk gehandicaptenzorg
Mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MW	Maatschappelijk Werk
PSZ	Peuterspeelzaalwerk
RAAK	Regionale aanpak van kindermishandeling
SMW	School Maatschappelijk Werk
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersvoorzieningen
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VSV	Voortijdig schoolverlaten
Wajong	Wet werk- en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WIJ	Wet investeren in jongeren
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wwb	Wet werk en bijstand
Wwvn	Wet werken naar vermogen
Ww	Werkloosheidswet